

Pszichoterápia

a klinikum, szociális ellátás, mentálhigiéné, nevelési tanácsadás,
szervezeti tanácsadás, prevenció szakmai folyóirata
2014. FEBRUÁR, 23. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM

Tartalom

A szerkesztő előszava

Albert-Lőrincz Enikő

TANULMÁNYOK

Áttekintő tanulmány

Pohárnok Melinda: A szülő–gyerek dialógusok szerepe a szelf-fejlődésben: A narratív konstrukcióval kapcsolatos kutatások és klinikai vonatkozásaik

Elméleti tanulmány

Csomortáni Domokos Zoltán: Ártalmas gondoskodás – a pszichológiai túlvédés pszichoanalitikus kiindulású elméletei

Kincsház

Szőnyi Gábor: Csoportvezetői tevékenység Magyarországon 1984. A Magyar Pszichológiai Társaság felmérése (zárotanulmány), Budapest, 1985. I.

Kutatási tanulmány

Colette Chiland, Anne-Marie Clouet, Michèle Guinot, Bernard Golse, Pierre Jouannet, Patrick Revidi: „Újnemű” apák és gyermekeik I. *Fordította: Sebes Anna*

SZAKMAI KÖZÉLET

Viták, hozzászólások

Vita a gyermekekkel végzett pszichoterápiáról – *Adrigán Erzsébet, Campos J. Anna, Ledniczki Ildikó, Rajnik Mária* ♦ *Horgász Csaba* ♦ *Takácsy Márta*

Álláspont – szakmai vezetők a pszichoterápiás ellátásról: *Sümegei András, Kárpáti Róbert* ♦ *Bugán Antal, Kállai Klára*

Hírek

Beszámolók

Konferenciák – *Eörsi Dániel* ♦ *Sinkó Dóra*

Nagycsoport levél – *Linzenbold Ildikó*

Könyvismertetés – *Hódi Ágnes* ♦ *Kiss Tibor Cece* ♦ *Tiringer István*

Szakkönyv- és folyóiratlisták

Szakmai programok

Szerkesztőségi közlemények

A szerkesztő előszava

Számomra minden kezdet vagy újkezdés jelentőséggel bír – az is, hogy 2014-et írunk –, hordozza a számbavételt és a terveket. Ilyen lélekkel vettem kezembe ezt a lapszámot is. Az írások tükrében ízlelgettem, hogy hol tart a szakma, a pszichoterápiának hol van a helye a kultúránkban, hogyan tölti be hivatását a 21. éves lap, amely éppen 10.-ik fórumát, az idei kongresszust készíti elő. Meg lehetünk-e elégedve azzal, ami eddig létrejött, rá kell-e erősíteni valamire, mi az, ami érzékelhetően tartalmazza a korábbi szándékokat, törekvéseket.

Tágabb perspektívából indulva – a pszichoterápia társadalmi helye és szerepe –, nehezen tudom megítélni szakmánk pszichológiai életkorát (a fizikait könnyebben), azt, hogy hogyan talált helyet magának a többi humán szolgáltatás között és, hogy felnőtt-e, felnőhetett-e arra a szintre, hogy betöltsen feladatát. Néhány fogódzó lapszámunkból: „a pszichoterápia szervezeti kultúrája kialakulatlan a magyar egészségügyben” (Bugán Antal és Kállai Klára – Álláspont rovat), „le kell fektetni a standardizált minőségügyi dokumentációkat, az ellátási folyamathoz paraméterezhető indikátorokat kell csatolni, mind a szakmai/klinikai folyamat szintjén (például klinikai skálák alkalmazása) mind pedig a terápiák után is (például életminőség értékelések). Ezek megalkotása előtt komoly finanszírozási változásokat ösztönözni kontraproduktív” (Sümei András és Kárpáti Róbert – Álláspont rovat). Kíváncsiságomat az kelti fel, vajon mikor és ki lép színre az adminisztráció várának bevételeire? Nincs pontos rálátás a pszichoterápiás szolgáltatások iránti igényre, de az sem világos, hogy az ellátás mennyire felel meg szakmai és minőségügyi feltételeknek.

Hasonló kérdéseket taglal Szőnyi Gábor tanulmánya a Kincsház rovatban, amely egy, a 80-as évek elején végzett kutatásra támaszkodó helyzetelemzés.

Adódik a kérdés: mi történt a köztes időben?

Ha a Pszichoterápia folyóirat az egyik olyan felület, ahol a fent idézett megállapítások megfogalmazódhatnak, akkor a lap életének két évtizedét igazoltnak érezhetjük. Megerősödünk abban, hogy a lap fontos feladatokat vállal magára írott szóval és szervezéssel. A szakegyesületek bevonásával elemzi a szakmát érintő problémákat, párbeszédet kezdeményez, helyzeteket tisztáz, keresi a jó gyakorlat modelljeit.

Ez a lapszám főleg a család- és a gyermekterápiákban érdekelteknek kínál olvasmányokat. Pohárnok Melinda áttekintő tanulmánya arra irányítja rá a figyelmet, hogy hogyan segítheti a szülő a gyermek szelf-fejlődését narratívák útján. Az önéletrajzi emlékezet – különösen az érzelmileg megterhelő helyzetek esetében – ösztönözheti a nyelvi–kognitív, valamint a társas–érzelmi fejlődést, mutat rá a szerző.

Csomortáni Domokos Zoltán elméleti tanulmányában arról olvashatunk, hogy hogyan válthat a visszajára, válhat ártalmassá a gondoskodás. A cikket azért is tartom fontosnak, mert túlmenően azon, hogy a túlvédést az interperszonális szinkronitás és a mentalizáció összefüggésében vizsgálja, hozzájárul a fogalom operacionalizált meghatározásához is, ami lényeges előfeltétele a terület további kutatásának.

A közreadott kutatási tanulmány a magyar szakirodalomban ritkában tolmácsolt francia nyelvű irodalomból származik. A szerzők (Chiland, C., Clouet, A.-M., Guinot, M., Golse, B., Jouannet, P., Revidi, P.) olyan családokban élő gyermekek fejlődésének utánkövetését végzik, akiknek apja „új nemű” (biológiailag nőnek született, pszichológiailag férfinak érezte magát, és ezt anyakönyveztette is).

Takácsy Márta – *A gyermekekkel végzett pszichoterápiáról* folyó vita rovatfelelőse – lezárja azt a sorozatot, amelyet Horgász Csaba indított a folyóirat 22. évfolyamának 3. számában. A vita érdeklődést váltott ki, többeket megszólalásra készítetett. Most a JelenLét Pszichoterápiás Rendelés négy szakemberének véleményét és a vitaindító záró reflexióit közöljük.

Új műfajjal bővül a Szakmai közélet rovat, megszületett az első *Nagy csoport levél*.
Linzenbold Ildikó megosztása révén részesei lehetünk a 2013-as Pszichoterápiás Hétvégé
nagy csoportjának. Magával ragadó, élményadó olvasmány.

Jó lapszám ez az idei 1-es, nekem megérte az olvasásra szánt időt.
Albert-Lőrincz Enikő

Tanulmányok összefoglalói

Kutatási tanulmány

„Újnemű” apák és gyermekeik I.^[1]

Colette Chiland, Anne-Marie Clouet, Michèle Guinot, Bernard Golse, Pierre Jouannet, Patrick Revidi

A Cochain Kórház CECOS Központja (Centre d'Etude et de Conservation des Oeufs et du Sperme) (Petesejtek és spermák kutató- és megőrző központja) 1999-ben olyan programba kezdett, amely az eredetileg transzszexuális férfi (transzman) élettársának donor általi művi megtermékenyítését (IAD) szolgálja. A projektet számos fenntartás fogadta, amelyeket egy etikai bizottságban vitattak meg. A felmerült kérdések a következőkre vonatkoztak: a transzman mentális egészségére, arra, hogy képes-e az apaszerepre, és lehetőségük lesz-e a gyermekeknek a normális fejlődésre, különös tekintettel nemi identitásuk alakulására. Felajánlották a szülőknek, hogy a gyerekek fejlődését folyamatosan nyomon követik, hogy megtudják, vajon a felvetődött kifogások valóban megalapozottak-e. Ha igen, a programot félbe kell szakítani, de ha nem megalapozottak, a program folytatódhatna, sőt, javasolhatnák annak kiterjesztését a többi CECOS-ra is. A szülők elfogadták, hogy a gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon kövessék. A szülőkkel legelőször a gyermek egyéves korában konzultáltak, ezt követően pedig minden második évben. 2000-től 2010-ig 42 gyermek (28 fiú és 14 lány) született 29 pártól. 2010 végéig 24 gyermek folyamatos nyomon követése történt meg, a többit pedig a következő évben szándékoztak vizsgálni. A követési vizsgálatból kiderül, hogy ezek a párok nem homoszexuális és stabil párok: az apa kompetens apaként viselkedik; viszont a pénisszel nem rendelkező apák azonosulnak kultúrájuk férfias és paternalista értékeivel. Ami a gyerekeket illeti: jól vannak, megfelelően fejlődnek, elégedettnek tűnnek az életükkel, és, összhangban biológiai nemükkel, fiúknak vagy lányoknak érzik magukat. A szülőknek azt javasolták, hogy mondják meg az igazat a gyermekeknek a donor általi művi megtermékenyítésről (IAD-ról), illetve az apa transzszexualizmusáról. Az IAD-dal kapcsolatban semmilyen probléma nem merült fel. Ami a transzszexualizmust illeti, bármennyire is vágytak arra az apák, hogy beszéljenek erről a gyerekekkel, nem tudták, hogyan mondják el neki; az egyik apa készített egy rajzos könyvecskét, ami segített az apáknak abban, hogy egyszerű szavakkal beszéljenek a gyermekkorukról, úgy, ahogyan azt megélték, mivel az apáknak gyakran igen nehezebbé esett, hogy erről természetesen tudjanak beszélni. Nincs okunk megbánni, hogy a transzszexuális férfiak számára lehetővé tettük az apaság megélését. Érdekes lesz látni, hogyan élik majd meg gyermekeik saját kamaszkorukat.

Kulcsszavak: transzszexualizmus – mesterséges megtermékenyítés donorral – apaság – társadalmi nemi identitás – gyermekek nyomon követése

---

^[1] Peres d'un nouveau genre et leurs enfants

Áttekintő tanulmány

A szülő–gyerek dialógusok szerepe a szelf-fejlődésben: A narratív ko-konstrukcióval kapcsolatos kutatások és klinikai vonatkozásaik

Pohárnok Melinda

A tanulmány célja, hogy bemutassa: a szülő–gyermek dialógus kiemelten gyümölcsöző vizsgálati terepnek tekinthető mind a nyelvi–kognitív, mind a társas–érzelmi fejlődés szempontjából. Elgondolásunk szerint a szülő–gyermek dialógusok, különösen a szülő–gyermek emlékező beszélgetések több szempontból is figyelmet érdemelnek. Egyrészt – inkább kognitív pszichológiai megközelítésből – tetten érhető bennük az önéletrajzi emlékezet bontakozása, és az, hogy ez hogyan alakul az anya részvételének a függvényében. Másrészt – inkább pszichodinamikus megközelítésből – a korai, nyelv előtti dialógusok folytatásának tekinthetőek, így jelentős szerepet játszanak az érzelmi jelentésalkotás, érzelmi szabályozás folyamataiban. Amellett fogunk érvelni, hogy a párbeszéd sokrétű vizsgálata – amely egyaránt figyelembe veszi az anya–gyermek interakció vonásait és a közös történetalkotás során keletkezett elbeszélés jellegzetességeit is – gazdag információt szolgáltat az anya–gyermek diád működéséről. Ezek az információk egyrészt bővíthetik tudásunkat arról, hogy a gyerekek anyjuk segítségével hogyan adnak jelentést a velük megtörténő dolgoknak, másrészt beavatkozási lehetőséget is nyújtanak.

Kulcsszavak: dialógus – önéletrajzi emlékezet – anyai elaboratív stílus – affektív jelentésalkotás

Kincsház

Csoportvezetői tevékenység Magyarországon 1984.

A Magyar Pszichológiai Társaság felmérése (zárótanulmány), Budapest, 1985.

1. rész

A tanulmány egy 1984-ben készült kérdőíves felmérés adatait mutatja be. A vizsgálatot a Magyar Pszichológiai Társaság azzal a céllal kezdeményezte, hogy kutatási adatok alapján kapjon rálátást a csoportvezetői tevékenység elterjedtségére, az alkalmazási területekre, a használt módszerekre, valamint a csoportvezetők képzettségére.

A vizsgálat során alkalmazott kérdőív zárt és nyílt kérdések segítségével gyűjtött adatokat a személyi változókra, a csoportvezetői tevékenység körülményeire, a csoportvezetésben való jártasságra, a képzettségekre, valamint a felkészültség önmegítélése. A tanulmány 309 értékelhető kérdőív adatainak értékelésre épül. Ezeket a három említett társaság tagsága, valamint azon hozzájuk csatlakozott csoportvezetők szolgáltatták, akik egyik társaságnak sem voltak tagjai.

A tájékozódáson túlmenően a felmérésnek az volt a célja, hogy információkat szolgáltatson a csoportvezetés szakmai hátterének kidolgozásához.

Az adatok feldolgozása és értelmezése nyomán megtudhatjuk, hogy a válaszolók több, mint 75 százaléka fontosnak találta a szakmai nyilvánosság és a szakmai identitást erősítést, igényelte a csoportvezetői regiszter elkészítését. Ráláthatunk az általános professzionális és a csoportvezetői karrier összefüggésére, az alkalmazási területek megoszlására, a csoportvezetők alapképzettségére, a módszerek használatának gyakoriságára, kitűnnek a legelterjedtebb és legrégebben alkalmazott módszerek, érzékelhetővé válik a szakma Budapest-centrikussága. Elemzésre kerülnek a képzés összetevői, kiderül a rendszerezett elméleti felkészülés hiánya és a szupervízió kritikus helyzete, megtudhatjuk, hogy a csoportvezetők 30 százaléka tartja magát tanulmányi-sajátélmény csoportok vezetésére (is) felkészültnek. A tanulmány szerzője jelzi a legégetőbb problémákat és körvonalazza a továbbfejlődés irányait.

A tanulmányt két részben, de változatlan formában közöljük, csupán a decimális beosztást hagytuk el. Az első rész a csoportszcénát tárgyalja, míg a második a csoportvezetők képzettségének elemzésével, valamint a felkészültség önmegítélésével foglalkozik.

Kulcsszavak: csoportvezetői tevékenység – csoportmódszerek alkalmazási területei – használt módszerek – csoportvezetők képzettsége

Elméleti tanulmány

Ártalmas gondoskodás – a pszichológiai túlvédés pszichoanalitikus kiindulású elméletei Csomortáni Domokos Zoltán

Az elmúlt ötven év pszichológiai túlvédés szakirodalmát áttekintve arra a megállapításra juthatunk, hogy egyre nagyobb számban jelennek meg szülői túlvédéssel foglalkozó cikkek. A kiterjedt és interdiszciplináris (klinikai pszichológia, pediátria, rehabilitációs orvoslás, szociológia, pszivhoterápia) érdeklődés pozitív oldalai mellett egyre látványosabbá válik az a jelenség, hogy a fogalom több területről történő meghatározása, valamint a különböző területek hiányos kommunikációja definíciós problémákhoz vezet, ami hosszú távon hátráltatja a kutatást, és kérdésessé teszi az eredmények érvényességét. Jelen cikkünk egy hosszabb projekt részét képezi, melyben a túlvédés jelenség pontosabb mérése érdekében hatékonyabb meghatározására teszünk kísérletet. E tanulmány célja a szülői túlvédés fogalom kialakulásának, a túlvédés pszichoanalitikus elképzeléseinek, a kötődés és leválási folyamatok túlvédéshez fűződő viszonyának, valamint a kötődési-leválási folyamatokban fellépő szinkronitási jelenségek túlvédésben betöltött szerepének bemutatása. A tanulmány zárásaként arra teszünk kísérletet, hogy a modern pszichoanalízis által bevezetett mentalizációs fogalomkörbe helyezzük el a szülői túlvédés jelenségét, ezzel felvázolva a szülői visszaélésformák (bántalmazás, elhanyagolás, túlvédés), a kötődési zavarok és a mentalizáció közötti összefüggések empirikus vizsgálatának egységes elméleti keretét.

Kulcsszavak: szülői túlvédés – kötődés – kötődési-leválási folyamatok – interakciós szinkronitás – mentalizáció